

Lausunto: Omaishoidon tuen myöntämisperusteist**Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvostolta hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnalle**

Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvosto kiittää hyvinvoinnin ja terveyden lautakuntaa mahdollisuudesta lausua omaishoidon tuen myöntämisen perusteisiin. Omaishoito on tärkeä osa vammaisen henkilön hyvää arkea omassa ympäristössä. Taloudellinen tuki on tärkeää myös omaishoitajalle, joka joutuu olemaan esimerkiksi pois ansiotyöstä.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnalle oli esitetty muutoksia omaishoidon 1. ja 2. hoitopalkkioluokan myöntämisperusteisiin sekä erityishoitoluokan poistamiseen. Esitetyillä muutoksilla on vaikutuksia omaishoitajien määrälliseen kehittymiseen jatkossa.

Vammaisneuvosto toteaa kokouksessaan 28.8.2025 seuraavasti:

Vammaisneuvosto pitää määrärahasidonnaista omaishoidon tukijärjestelmää epädemokraattisena. On erittäin valitettavaa, ettei uusia omaishoidon päätöksiä ole voitu tehdä toukokuun jälkeen johtuen taloustilanteesta.

Omaishoitajat hoitavat omaisiaan usein joko rakkaudesta tai velvollisuuden tunteesta eivät rahasta. Pienikin tuki tärkeään työhön lisää arvostuksen tunnetta. Omaishoitajien jaksamista on tuettava myös harkinnanvaraisilla vapailla. Omaishoidon tuen ulkopuolelle putoaa paljon omaishoitajia ja jatkossa enemmänkin, jos kriteereitä kiristetään. Kuinka heidän jaksamistaan voidaan tukea?

Vammasneuvosto toivoisi saavansa tarkempia vaikutusten arviointeja, ei pelkästään taloudellisesta näkökulmasta. Arviointia kaivataan myös siitä, kuinka paljon omaishoidon leikkaukset vaikuttavat muiden palveluiden kustannuksiin. Tausta-aineistossa mainitaan ainoastaan, että vaikutuksia saattaa tulla.

Esittelytekstistä ei käy myöskään ilmi arvio siitä, kuinka iso määrä omaishoidettavia vammaisia lapsia tippuisi perheineen tuen ulkopuolelle, jos kriteereitä kiristetään. Näissä perheissä omaishoidon tuki on tärkeä tilanteessa, missä vanhemman pitää olla lapsen hoitoon liittyvissä tilanteissa pois töistä.

Esitetyt muutokset palkkioluokkiin:

Vammaisneuvoston mielestä *erityismaksuluokan* poistaminen on hyväksyttävä, samoin *hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen* maksun pieni pudotus, vaikkakin sillä saattaa olla joillekin iso merkitys. Tämän liittäminen kolmosluokkaan on hyvä ratkaisu. *Sijaisomaishoidon sijaishoitajien palkkioiden* muuttaminen kuukausipalkkiosta vuorokausipalkkioon on hyväksyttävä.

Muut muutokset myöntämisen perusteissa

Alle 18 -vuotiaiden *omaishoidon kriteereitä* ei saa tiukentaa. Tähän toivoisimme arviointia, kuinka moni lapsi tai nuori tippuisi tiukennusten vuoksi tuen ulkopuolelle.

Päivittäisen avun tarpeen kriteerien muutokset aiheuttavat, että jopa 5-10 % ikääntyneistä asiakkaista tippuisi ulos omaishoidon tuesta ja suuri joukko putoaa alempaan luokkaan. Tähänkin toivoisimme tarkempaa arviointia, mitä tarkoittaa muiden kustannusten osalta.

Virkistysvapaan palvelusetelin vaihtuminen hyvinvointialueen omaan palvelutuotantoon on sopiva ratkaisu.

Harkinnanvaraisten vapaiden myöntämisperusteiden muutokseen vammaisneuvosto tekee seuraavanlaisen esityksen:

- 1 hoitopalkkioluokka : 1 vapaapäivä kuukaudessa
- 2 hoitopalkkioluokka : 1-2 vapaapäivää kuukaudessa
- 3 hoitopalkkioluokka : 1-3 vapaapäivää kuukaudessa

28.8.2028 Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvosto